

Ministerul Educației

Manual
pentru clasa
a VII-a

Educație socială

Dumitru Bortun (coordonator)

Maria-Liana Lăcătuș (coordonator)

Carmen-Rodica Burcea-Iancu • Laurența Hacman

CORINT
LOGISTIC

Cuprins

Competențe generale și specifice	4
Cuvânt înainte	5
Ghid de utilizare a manualului	6
Recapitulare inițială	8
Evaluare inițială	10
Unitatea 1: Sistemul politic în România	11
Lecția 1: Sistemul politic și condiția umană	12
Lecția 2: Drepturile omului	16
Lecția 3: Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare	20
Lecția 4: Constituția României. Structura Constituției. Principiile și valorile constituționale	26
Lecția 5: Statul democratic și principiul pluralismului	30
Lecția 6: Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român	34
Lecția 7: Statul de drept	38
Recapitulare	42
Evaluare	44
Unitatea 2: Raportul cetățeni – autorități. Drepturi și responsabilități cetățenești în societatea democratică	45
Lecția 8: Domnia legii și puterea cetățenilor. Elaborarea legilor. Participarea cetățenilor la elaborarea legislației	46
Lecția 9: Drepturile și libertățile cetățenești și respectarea legilor. Limitele libertății	50
Lecția 10: Justiția ca instituție de apărare și de îndeplinire a dreptății	54
Lecția 11: Cetățenia activă. Participarea cetățenilor la luarea deciziilor publice. Implicarea civică	58
Lecția 12: Alegerile și votul	62
Lecția 13: Societatea civilă și inițiativele cetățenești în comunitățile locale	66
Lecția 14: Mass-media și opinia publică	70
Recapitulare	74
Evaluare	76
Unitatea 3: Proiect educațional	77
Lecția 15: Alegerea temei unui proiect educațional și elaborarea fișei de proiect	78
Lecția 16: Derularea și evaluarea unui proiect educațional	82
Proiect CETĂȚEANUL	86
Recapitulare finală	92
Evaluare finală	94
Soluții la exercițiile de evaluare	95
Mic dicționar juridic	96

Sistemul politic în România

- ▶ **Lecția 1:** Sistemul politic și condiția umană
- ▶ **Lecția 2:** Drepturile omului
- ▶ **Lecția 3:** Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare
- ▶ **Lecția 4:** Constituția României. Structura Constituției. Principiile și valorile constituționale
- ▶ **Lecția 5:** Statul democratic și principiul pluralismului
- ▶ **Lecția 6:** Statul democratic și principiul separării puterilor; autoritățile statului român
- ▶ **Lecția 7:** Statul de drept
- ▶ Recapitulare
- ▶ Evaluare

Lecția 1: Sistemul politic și condiția umană

În această lecție vom învăța:

1

Ce este un sistem politic

2

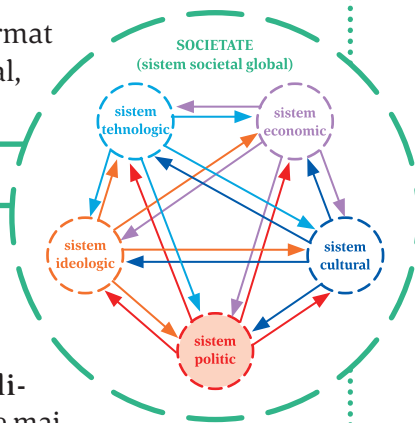
Ce este educația pentru cetățenie democratică

3

Ce înseamnă să trăiești demn în societate

CE ESTE UN SISTEM?

- Prin *sistem* se înțelege un ansamblu de elemente care interacționează între ele și, în același timp, interacționează cu exteriorul, respectând reguli, legi și principii, și care vizează realizarea unui obiectiv sau scop. Universul, așa cum îl cunoaștem, este format din sisteme.
- Fiecare sistem este format, la rândul său, din subsisteme și sub-subsisteme... și tot așa, la infinit. Totodată, fiecare sistem face parte dintr-un sistem mai mare, și tot așa, la infinit.
- Niciun sistem nu este complet izolat, adică nu există niciun sistem care să nu facă schimb de energie, de substanțe sau de informații cu alte sisteme. Prin urmare, nu există „sisteme închise”. Toate sistemele sunt „deschise”, adică receptive la influențele venite din afara lor și capabile să influențeze alte sisteme. Universul însuși este un *sistem deschis*.
- În ceea ce privește societatea umană, ea este un *sistem social global*, format din mai multe sisteme: tehnologic, economic, politic, ideologic, cultural, care interacționează și se influențează reciproc.

CE ESTE UN SISTEM POLITIC?

ETIMOLOGIE

⇒ în limba greacă: *polis* = cetate

În Grecia antică, cetățile nu reprezentau doar orașe, ci erau cetăți-stat. Iar a fi cetățean presupunea a te implica în viața cetății.

- Sistemul politic este un sistem localizat la nivelul sistemului social și îndeplinește funcții care privesc guvernarea (unei localități, unui stat, unei uniuni de state etc.).
- Un sistem politic este constituit din:
  - **relațiile politice**: adică raporturile de putere dintre diverse grupuri sociale;

- **instituțiile politice**: prin intermediul cărora se exercită puterea;
- **organizațiile politice**: dintre care cele mai complexe sunt *partidele*;
- **conștiința politică**: o concepție formată pe baza cunoștințelor politice, a intereselor și a normelor;
- **cultura politică**: un ansamblu de cunoștințe, percepții, evaluări pe care le au cetățenii în raport cu instituțiile și procesele politice.

1. Aplică!

Dă exemple de sisteme, folosindu-te de cunoștințele acumulate până acum la alte discipline școlare sau de cultura ta generală.

CE ESTE EDUCAȚIA PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ

Educația pentru cetățenie democratică nu este doar o disciplină școlară. Educația pentru cetățenie democratică face parte din acțiunea de formare a *culturii politice*, despre care am amintit anterior, mai exact de formare a *culturii civice*.

Sistemele politice sunt democratice și nedemocratice (tiranie, dictatură, totalitarism). Democrația înseamnă „puterea poporului” (*demos* = popor; *kratos* = putere). Astfel, democrația poate funcționa numai dacă cetățenii (care formează poporul) au o cultură care îi ajută să înțeleagă ce sunt treburile cetății și de ce este necesar ca ei să se implice și să acționeze, adică să fie cetățeni activi, pentru a promova binele comun, al tuturor oamenilor.

Ca parte a culturii politice, cultura civică reprezintă o componentă esențială a regimurilor politice *democratice*. Ea este caracterizată printr-un set de valori, simboluri, reguli, ritualuri și instituții.

Gabriel A. Almond, Sidney Verba, **Cultura civică**, volum apărut în SUA, în 1963, în care autorii definesc și caracterizează cultura civică pe baza studiilor regimurilor democratice din cinci state ale lumii

2. Reflectează!

Ce înseamnă afirmația „a fi cetățean activ“?

3. Exprimă-ți opinia!

Crezi că este necesar ca oamenii să aibă cultură politică? De ce?

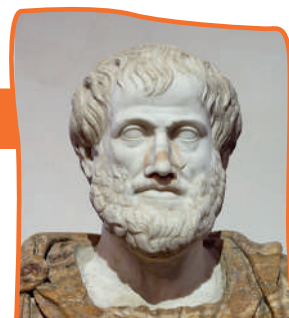
Ce se poate întâmpla dacă oamenii nu au cultură civică?

OMUL ESTE O FIINȚĂ SOCIALĂ

În urmă cu 2400 de ani, unul dintre cei mai mari înțelepți din Grecia Antică, Aristotel, a definit omul ca *ființă socială*, numindu-l *zoon politikon*. Aristotel nu a vrut să spună însă „animal politic”, așa cum adesea este tradus în mod greșit. Pentru grecii antici, noțiunea de „societate” se confunda cu cea de „cetate” (*polis*). Când voiau să afirme că ceva este de natură socială, adică aparține societății, ei spuneau că este *politic* (adjectiv derivat din substantivul *polis*).

Așadar, a fi om în sensul deplin al cuvântului înseamnă a fi o *ființă socială*, capabilă să stabilească *relații* cu semenii săi: relații de cunoaștere reciprocă, de acceptare sau de respingere, de muncă sau de petrecere a timpului liber. Acest lucru se dobândește în urma unui proces care conduce la formarea calităților necesare unui individ pentru a se integra într-un grup sau, mai general, în societate: a cunoaște și a respecta regulile acceptate de societate, a împărtăși cu alți membri ai societății valorile și sentimentele, regulile de conduită, visurile și năzuințele, amintirile și speranțele.

A fi liber nu înseamnă a nesocoti regulile de comportament și nici a scăpa de cei care păzesc respectarea acestor reguli. Aceasta este o înțelegere naivă a libertății, pe care o împărtășesc doar copiii, care se bucură că părinții au plecat, iar ei au rămas singuri acasă, cum se întâmplă cu Kevin, personajul din filmul lui Chris Columbus, „Singur acasă” (1990), care ajunge să fie fugărit prin Central Park de niște răufăcători care voiau să-l omoare.

În Grecia Antică:
societate = cetate (*polis*)

4. Aplică!

Completează, în caiet, afirmațiile de mai jos, folosind cuvintele potrivite:

- *Zoon politikon* înseamnă .....
- Pentru grecii antici, noțiunea de ..... era exprimată prin cuvântul .....
- În calitatea sa de ființă socială, orice om este capabil să stabilească ..... cu semenii săi.
- Pentru a se putea integra în societate, un individ trebuie să ..... și să ..... regulile acceptate de .....

5. Descoperă!

Caută pe internet și vizionează filmul „Singur acasă”. Identifică cinci elemente de comportament în care personajului principal, Kevin, nu respectă normele acceptate de societate.

DEMNITATEA DE OM ȘI DREPTURILE OMULUI

Înainte de a fi băieți sau fete, bărbați sau femei, negri sau albi, copii sau adulți, țărani sau orașeni, șomeri sau savanți, suntem OAMENI. Apartenența noastră la *genul uman* este un motiv de bucurie. Nu de mândrie, fiindcă nu e meritul nostru, dar ne putem bucura că suntem oameni, că nu suntem nici obiecte, nici animale.

Obiectele sunt neînsuflețite, sunt folosite de om ca instrumente pentru transformarea naturii conform nevoilor lui (de pildă, uneltele de muncă) și pot fi vândute și cumpărate. În schimb, un **om cu demnitate**, conștient de valoarea lui ca om, nu se va vinde și nu se va lăsa folosit de alții. Animalele supraviețuiesc prin adaptarea la mediu, dar omul *transformă* mediul, îl modifică pentru a corespunde cu nevoile, interesele și valorile sale. În acest sens se spune că „omul sfințește locul”, adică transformă un loc într-un loc mai bun și mai frumos.

De aceea, drepturile omului formează un strat protector împotriva răului care îl poate amenința pe individ, împotriva violenței și a nedreptății. Ele protejează nu doar viața acestuia, ci și *demnitatea lui de om*. Iată de ce ele trebuie cultivate, promovate și apărate.

Drepturile omului sunt o componentă importantă a sistemului de instituții, a conștiinței și culturii politice.

6. Aplică!

Care dintre afirmațiile de mai jos sunt adevărate și care sunt false?

- Este drept ca oamenii să fie tratați ca obiectele: să fie folosiți de alți oameni, să fie vânduți sau cumpărați.
- Viața oamenilor poate fi amenințată de rele precum războiul, dictatura, violența altor oameni.
- Oamenii nu pot transforma mediul înconjurător.
- Oamenii cu demnitate sunt conștienți de valoarea ființei umane.

A**F**

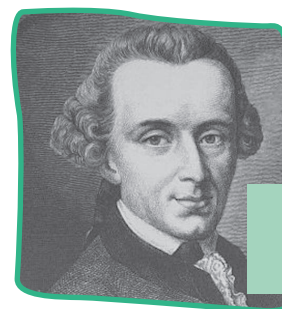
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

7. Reflectează!

De ce crezi că filosoful german Immanuel Kant afirma: „să folosești (...) persoana oricui altcuiva totdeauna în același timp ca scop, iar niciodată doar ca mijloc”?

8. Exprimă-ți opinia!

Care sunt pericolele care pot amenința demnitatea umană? Cum poate fi ea apărată de aceste pericole?

Immanuel
Kant
(1724-1804)

9. Studiu de caz

Citește povestea de mai jos și descoperă fapte care s-au întâmplat în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial și care i-au determinat pe oameni să ceară să le fie respectate și protejate drepturile.

Viața în ascunzătoare

Anne Frank a trăit timp de doi ani într-o ascunzătoare, având grijă să nu fie văzută sau auzită de oamenii care nu îi știau secretul. În 1942, Anne avea 13 ani și locuia la Amsterdam, unde familia Frank se mutase din Germania, pentru a scăpa de amenințarea naziștilor.

După ocuparea Amsterdamului de către naziști, Anne a fost obligată să plece de la școala unde învățase mai mulți ani și să se mute la o școală pentru copiii evrei. A trebuit să poarte o stea galbenă cusută pe haine, pentru ca toată lumea să afle că ea este evreică. Nu mai avea voie să aibă bicicletă sau să circule cu tramvaiul. Tatăl lui Anne a trebuit să renunțe la firma pe care o înființase, deoarece naziștii interziseseră evreilor să aibă firme.

În momentul în care naziștii au început deportarea evreilor în lagărele de concentrare, Anne și familia ei au decis să se ascundă într-o anexă secretă a clădirii unde funcționa compania fondată de tatăl ei. Pentru a nu fi descoperiți, Anne și ceilalți locatari nu vorbeau, nu ascultau radioul, nu foloseau baia, pentru a nu fi auziți de persoanele care lucrau în clădire. Desigur, nu ieșeau din casă, pentru a nu fi văzuți de vecini. În această izolare, singurele persoane cu care puteau să discute erau prietenii care îi ajutau: le aduceau mâncare și vești

despre ce se întâmplă în oraș. În zilele lungi în care nu putea vedea lumea de afară decât printr-un ochi de geam, Anne își petrecea timpul scriind în jurnalul primit cadou de la părinți. În august 1944, familia Frank a fost descoperită în urma unui denunț. Anne, sora și părinții ei au fost trimiși în lagăre de concentrare. Singurul supraviețuitor a fost tatăl lui Anne, Otto Frank, care a fost eliberat la sfârșitul războiului. Anne a murit în lagărul de la Auschwitz, la vârsta de 16 ani.

Anne Frank în 1940, la vârsta de 11 ani, la Școala Montessori din Amsterdam

Steaua galbenă (Steaua lui David în șase colțuri) pe care toți evreii au fost obligați de naziști să o poarte cusută pe haine

10. Exprimă-ți opinia!

Anne și familia ei au fost ajutați de prieteni care le aduceau mâncare și vești, încurajându-i să reziste. Astfel, se puneau chiar pe ei înșiși în pericol. Notează în caiet trei calități morale care îi caracterizează pe acești prieteni ai lui Anne și ai familiei sale.

11. Reflectează!

- Ce ți-ar lipsi cel mai mult dacă ai fi obligat să locuiești ca Anne, în ascunzătoare? Dar părinților tăi, ce crezi că le-ar lipsi într-o asemenea situație?
- Cât de important este pentru o persoană să trăiască în libertate, împreună cu alți oameni?
- De ce faptele prezentate mai sus sunt considerate „acte de barbarie”?

12. Documentează-te!

- Intră pe link-ul <https://www.cinemagia.ro/filme/anne-frank-3492/> și citește despre filmul regizorului Robert Dornhelm, *Anne Frank* (2001).
- Dacă ai timp, vizionează filmul de animație „Unde este Anne Frank?” / „Where is Anne Frank?” (2022), de Ari Folman – o reinterpretare a jurnalului Annei Frank, care aduce acțiunea în prezent, unde prietena imaginară a acesteia, Kitty, prinde viața și începe să o caute prin Amsterdam.

Lecția 2 : Drepturile omului

În această lecție vom învăța:

1. Citește Declarația Universală a Drepturilor Omului, în varianta prescurtată prezentată mai jos, și apoi răspunde la întrebările de la finalul textului.

DECLARAȚIA UNIVERSALĂ A DREPTURILOR OMULUI ORGANIZAȚIA NAȚIUNILOR UNITE, 1948

1. Toți oamenii se nasc liberi și egali în drepturi.
2. Oamenii au drepturi indiferent de orice deosebiri dintre ei.
3. Fiecare om are dreptul la viață, libertate și securitate personală.
4. Nimeni nu va fi ținut în sclavie sau servitute.
5. Nimeni nu va fi supus la torturi, nici pedepse sau tratamente crude sau degradante.
6. Fiecare om are drepturi pretutindeni în lume.
7. Toți oamenii sunt egali în fața legii.
8. Drepturile omului sunt apărute de lege.
9. Nimeni nu trebuie arestat, deținut sau exilat în mod arbitrar.
10. Orice om are dreptul la apărare și judecată corectă.
11. Orice om este considerat nevinovat până la dovedirea vinovăției sale.
12. Oamenii au dreptul la viața personală.
13. Oamenii au dreptul de a circula liber.
14. În caz de persecuție, orice om are dreptul la azil.
15. Orice om are dreptul la cetățenie.
16. Oamenii au dreptul de a se căsători și de a întemeia o familie.
17. Orice om are drept de proprietate.
18. Orice om are dreptul la libertatea de gândire, de conștiință și de credință.
19. Orice om are dreptul la opinie și la liberă exprimare.
20. Orice om are dreptul de asociere și întrunire.
21. Orice persoană are dreptul de a lua parte la conducerea treburilor publice.
22. Orice om are dreptul la securitate socială.
23. Orice om are dreptul la muncă, la libera alegere a muncii sale.
24. Orice om are dreptul la odihnă și recreere.
25. Orice om are dreptul la un nivel de trai care să-i asigure sănătatea și bunăstarea lui și familiei sale.
26. Orice om are dreptul la învățătură.
27. Fiecare om are dreptul să fie recunoscut ca autor dacă realizează lucrări științifice, literare sau artistice.
28. Orice om are dreptul să trăiască într-o societate în care drepturile sale pot fi pe deplin îndeplinite.
29. Orice persoană are îndatoriri față de colectivitate.
30. Nimănu-i nu îi este permis să încalce drepturile altei persoane.

- Toți oamenii au drepturi? Explică!
- De ce au oamenii drepturi?
- Ce drepturi au oamenii? Dă exemple!

2. Argumentează!

Pe baza informațiilor din textul de mai jos, răspunde la întrebarea:

De ce trebuie respectate drepturile omului?

„Ignorarea și disprețuirea drepturilor omului au dus la acte de barbarie care revoltă conștiința umanității.”

(Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată în anul 1948, Preambul)

3. Reflectează!

Drepturile omului trebuie respectate. Ce îndatoriri avem față de alte persoane care au aceleași drepturi ca ale noastre? Explică!

4. Aplică!

Drepturile omului sunt caracterizate ca fiind universale, inalienabile, indivizibile și interdependente.

Discută cu un coleg despre semnificațiile termenilor *universal*, *inalienabil*, *indivizibil* și *interdependent*. Exemplificați principalele caracteristici ale drepturilor omului.

Model de rezolvare:

Drepturile omului sunt interdependente; aceasta înseamnă că ele depind unele de altele.

De exemplu, dreptul la un nivel de trai care să asigure oamenilor bunăstarea depinde de dreptul la muncă; o persoană care muncește are un venit din care își poate asigura satisfacerea nevoilor.

Vocabular

- **Inalienabil** = nu poate fi înstrăinat
- **Indivizibil** = nu poate fi împărțit
- **Interdependente** = depind unele de altele
- **Universal** = valabil pentru toți; valabil pretutindeni

CATEGORII DE DREPTURI

Drepturi civile și politice: sunt drepturi care protejează libertatea indivizilor de acțiunile abuzive ale statului și le dă acestora posibilitatea de a participa la viața comunității.

● dreptul la viață	● dreptul la judecată dreaptă	● dreptul de a întemeia o familie
● dreptul la libertate	● dreptul de asociere	● dreptul la respectarea vieții private
● dreptul la securitate personală	● dreptul de întrunire	● dreptul la respectarea domiciliului
● dreptul la libertatea de gândire și de exprimare	● dreptul de vot	● dreptul la păstrarea secretului corespondenței
● dreptul la opinie	● dreptul de a circula liber	
● dreptul la libertatea de credință	● dreptul de a cere azil	
	● dreptul de a avea o cetățenie	

Drepturi economice, sociale și culturale: sunt drepturi prin care se asigură oamenilor o viață mai bună.

● dreptul la muncă	● dreptul la odihnă	● dreptul de proprietate

5. Lucrați în echipă!

- În grupuri de câte patru, alegeți un drept inclus în Declarația Universală a Drepturilor Omului și formulați trei propoziții din care să reiasă în ce constă acest drept, ce responsabilități implică și care sunt consecințele încălcării lui. Apoi, prezentați clasei propozițiile formulate.
- La final, argumentați ideea conform căreia nerespectarea drepturilor omului poate duce la fapte care ne revoltă.

6. Lucrați în perechi!

Imaginile de mai jos prezintă realități din lumea de azi.

- Privește-le cu atenție și, împreună cu un coleg sau o colegă, descoperă drepturi care le sunt respectate oamenilor și drepturi care le sunt încălcate.
- Notați-le într-un tabel cu două coloane, corespunzător fiecăreia din cele două situații.
- Comparați cele două coloane și formulați o concluzie, pe care să o prezentați clasei, privind respectarea și încălcarea drepturilor omului în zilele noastre.

DOCUMENTE CARE PROCLAMĂ DREPTURILE OMULUI

Drepturile pe care le au oamenii au fost proclamate, de-a lungul timpului, în mai multe documente. Printre acestea se numără și cele prezentate mai jos:

Declarația Drepturilor (Anglia, 1689)

Exemplu: Regele nu poate anula legile. Cetățenii au dreptul de a i se adresa regelui cu solicitări.

Declarația de Independență (SUA, 1776)

Exemplu: Oamenii au dreptul la viață, libertate și fericire.

Declarația Drepturilor Omului și Cetățeanului (Franța, 1789)

Exemplu: Niciun om nu poate fi acuzat, arestat, nici deținut decât în cazurile stabilite prin lege.

Declarația Universală a Drepturilor Omului (ONU, 1948)

Exemplu: Orice om are dreptul la opinie și la liberă exprimare. Orice om are dreptul la educație.

Revoluția din Franța, 1789

7. Aplică!

- Ce fel de drepturi au cerut oamenii să le fie recunoscute și respectate în secolele al XVII-lea și al XVIII-lea? Ce sugerează imaginea de mai sus privind modul în care au fost recunoscute aceste drepturi?
- Ce fel de drepturi le-au fost recunoscute oamenilor în secolul al XX-lea? A marcat secolul al XX-lea un pas înainte față de secolele anterioare în ceea ce privește recunoașterea drepturilor omului? De ce?

APĂRAREA ȘI GARANTAREA DREPTURILOR OMULUI

Secolul al XX-lea este secolul în care drepturile omului sunt recunoscute într-o mare parte a lumii, dar și secolul cu numeroase încălcări ale lor. Drepturile omului sunt apărate atât de state, cât și de organizații și indivizi:

Organizația Națiunilor Unite (ONU) recunoaște drepturile omului

1948: ONU a adoptat Declarația Universală a Drepturilor Omului.

1949: Ziua de 10 decembrie este proclamată Ziua Internațională a Drepturilor Omului.

Uniunea Europeană recunoaște, promovează și protejează drepturile omului

4 noiembrie 1950: Țările membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția Europeană privind Drepturile Omului

1959: S-a înființat Curtea Europeană a Drepturilor Omului menită să protejeze drepturile omului în Uniunea Europeană.

Statul român recunoaște, apără și garantează drepturile omului

- România este membră ONU din 1949. Ea a semnat Declarația Universală a Drepturilor Omului.
- În România, drepturile și libertățile fundamentale sunt garantate prin Constituție.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului

Evaluare

Scrie în caiet:

- un drept al omului;
- un document în care sunt proclamate drepturile omului;
- o organizație care protejează drepturile omului.

Lecția 3: Forme de guvernământ și regimuri politice: regimuri democratice, autoritare și totalitare

În această lecție vom învăța:

CARE SUNT FORMELE DE GUVERNĂMÂNT?

Formele de guvernământ sunt **monarhia** și **republica**.

ETIMOLOGIE

- **Monarhie** – un singur conducător
⇒ în limba greacă: *monos* = unu + *arkhon* = conducător
- **Republică** – participare la treburile publice
⇒ în limba latină: *res* = treabă + *publica* = public

MONARHIA

Puterea se transmite *ereditar și pe o perioadă nelimitată de timp*. Puterea se transmite de la monarhul care s-a stins din viață către fiul sau fiica cel/cea mai mare sau către o altă persoană dintre membrii aceleași familii, cu drepturi ereditare. În mod normal, monarhul rămâne la tron pe toată durata vieții sale.

Monarhiile pot fi:

- **absolutiste**: Monarhul absolut deține întreaga putere și nu o împarte cu nimeni. El este șeful statului, stabilește legile, împarte dreptatea și conduce armata, pe care o poate folosi pentru a le impune supușilor voința și hotărârile sale.
- **constituționale** sau **parlamentare**: Există o *constituție* pe care toți, inclusiv monarhul, o respectă. Monarhul împarte puterea cu alte autorități. Astfel, legile sunt adoptate de *parlament*, iar conducerea statului revine *guvernului*. Monarhului îi revine mai ales rolul de a reprezenta statul la diferite evenimente și ceremonii.

Încoronarea lui Carol cel Mare (25 decembrie 800), ca Imperator Augustus (pictură realizată de Raffaello Sanzio, 1516-1517)

REPUBLICA

Puterea este deținută de *conducători aleși* de către cetățeni, în mod direct (ii votează cetățenii) sau indirect (ii votează reprezentanți aleși de cetățeni). De exemplu, în România, președintele este votat direct de cetățeni, în timp ce în SUA, președintele este votat de reprezentanți numiți *electori*, aleși de cetățeni. Conducătorii sunt aleși pentru o anumită perioadă de timp, numită *mandat*. La finalul *mandatului*, aleșii nu mai au dreptul de a exercita puterea, iar pentru desemnarea conducătorilor în următoarea perioadă de timp se organizează alegeri noi. Într-o republică, *parlamentul* și *președintele* dețin puteri diferite.

Republicile pot fi:

- **parlamentare:** Parlamentul, care adoptă legile, are și atribuții privind formarea guvernului și desemnarea prim-ministrului. Președintele are atribuții de reprezentare.
- **prezidențiale:** Președintele este șeful statului, respectiv al guvernului, adică este conducătorul țării.
- **semi-prezidențiale:** Președintele are atribuții în conducerea țării. De exemplu, el poate respinge legile votate de parlament. În unele cazuri, poate alege prim-ministrul sau poate aproba guvernul.

Afișe electorale din campania de alegere a președintelui României, 2019

Vocabular

- **Dinastie** = familie ai cărei membri se succed la conducerea unui stat, un șir de suverani care provin din aceeași familie.
- **Executiv** = are sarcina de a pune în aplicare (de a executa) legile și dispozițiile celor aflați în poziții superioare
- **Suveran** = persoană care se află deasupra tuturor, are cea mai mare autoritate; persoană care decide pentru sine

1. Lucrați în perechi!

Împreună cu un coleg, grupează cuvintele din lista de mai jos în două categorii: termeni care exprimă caracteristici ale monarhiei și termeni care exprimă caracteristici ale republicii. Fii atent: unele caracteristici sunt specifice ambelor forme de guvernământ.

<i>constituție</i>		<i>monarh</i>		<i>ereditar</i>		<i>alegeri</i>
<i>parlament</i>		<i>guvern</i>		<i>absolutistă</i>		<i>parlamentară</i>
<i>constituțională</i>		<i>președinte</i>		<i>prezidențială</i>		<i>dinastie</i>

Apoi, unul dintre voi va descrie monarhia, iar celălalt republica, fiecare în câte trei propoziții construite cu cuvinte din categoria corespunzătoare. Notați în caiet cele șase propoziții într-un tabel, după modelul alăturat:

Pe baza propozițiilor din tabel, stabiliți asemănări și deosebiri între monarhie și republică.

Monarhie	Republică
Monarhii din aceeași familie formează o dinastie.	Președintele este ales în mod direct sau indirect de cetățeni.

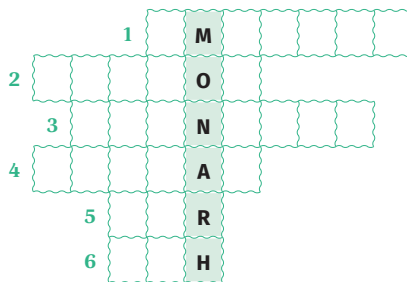
FORMELE DE GUVERNĂMÂNT ÎN DECURSUL TIMPULUI

Antichitate	Evul mediu	Epoca modernă	Epoca contemporană
Primele monarhii (4000-3000 î.H.): Sumer, Egipt, China	Monarhii puternice: Franța, Spania, Anglia, Imperiul otoman	Monarhii puternice: Franța, Anglia, Prusia, Rusia, Imperiul Habsburgic	Monarhii puternice: Marea Britanie, Japonia
Prima republică (509 î.H.): Roma	Republici puternice: Veneția, Florența	Republici puternice: Franța, SUA	Republici puternice: Franța, Germania, Rusia, SUA, China

2. Descoperă!

Descoperă denumiri specifice date monarhilor în diferite țări și completează careul de mai jos:

1. Monarhul în Japonia
2. Monarhul în Egiptul antic
3. Monarhul în Moldova medievală
4. Monarhul în Turcia
5. Monarhul în Rusia
6. Monarhul în Arabia

4. Exprimă-ți opinia!

Petru Aron

În lucrarea intitulată *Istoria lui Ștefan cel Mare*, Nicolae Iorga relatează cum, în anul 1451, Petru Aron și-a ucis fratele, pe Bogdan, domnul Moldovei, pentru a-i lua locul pe tronul țării. Nicolae Iorga consideră această faptă o „îndoită fărădelege față de o rudă și față de un domn”. Petru Aron nu a fost judecat pentru fapta sa.

- De ce crezi că nu a fost judecat domnitorul care și-a ucis fratele și suveranul?
- Ce crezi că s-ar întâmpla dacă o asemenea faptă s-ar comite în zilele noastre? Explică!

5. Aplică

Citește afirmațiile de mai jos și precizează care este adevărată și care falsă.

- În zilele noastre, oamenii au drepturi garantate prin constituție, indiferent dacă statele lor sunt monarhii sau republici.
- Într-o monarhie absolutistă, toți oamenii se supun legii.
- Într-o republică, niciunui om nu îi sunt încălcate drepturile.
- Într-o republică, toți oamenii aleg președintele.

A	F
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

3. Documentează-te!

În prezent, există atât monarhii, cât și republici. Caută pe Internet și găsește:

- trei monarhii, din care una să fie absolutistă;
- două monarhii constituționale în Europa;
- două republici în America;
- o monarhie parlamentară și o republică în Asia;
- o republică parlamentară și una semi-prezidențială în Europa;
- două state cu aceeași formă de guvernământ în Africa.

Pe baza informațiilor găsite, formulează o concluzie privind formele de guvernământ existente în zilele noastre.